

Ronja Salmi

Pieniä päiviä



Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Lainaukset sivuilla 214 ja 258–259 ovat Jukka Nousiaisen kappaleesta ”Sun kanssa mä lähden minne vaan”.

Lainaus sivulla 255 on Andrew Dicksonin artikkelista ”Francesca Woodman: The eerie images of a teenage genius”, BBC 13.12.2021.

Tekijä kiittää tuesta Otavan Kirjasäätiötä.

© Ronja Salmi ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-43802-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026



Kotoa on lyhyt matka. Hiekkatien pää on pusikkoinen metsän suu, ammottaa ahnaana. Viileä ilma kiipeää yöpaidan alle, nuolee kumpuvatsaa. Koiran haukku loittonee multa on saappaan alla kimmoisaa, kuohkeaa vaahtoista pikimustaa. Mikään ei lopulta kuole, vain muuttaa hajotessa muotoaan. Kipu minussa on kiteytynyt säihkyväksi lasiksi, jonka taittama valo loimottaa luomien takana. Unettomuus on peilisali, jossa itseään ei voi paeta. Jokaiselta seinustalta katsovat takaisin säikähtäneet, verestävät silmät. Ihminen tarvitsee unta, jotta voi hetkeksi lakata olemasta. Päästää irti itsestä. Sairaille ja lyödyille tulisi sen verran sallia, turvallinen kuolema. Rikkailla on menneisyys, jonka voi jättää taakse. Päivä joka päättyy iltaan. Minä raahaan helvettiä mukani. Asiat tapahtuvat samanaikaisesti uudestaan ja uudestaan, aika on romahtanut itseensä, voin tehdä pienen ristin seinäkalenteriin kuulakärkikynällä, muste tabraa sormenpäitä, mutta mikään ei muutu, etäisyys ei kasva, minä olen edelleen tässä. Jos voisin, sulloisin kaiken suureen säkkiin, suloisetkin asiat, sulaisin suun seitsemällä solmulla ja soutaisin järven syvimpään kohtaan ja upottaisin koko paskan hapettomaan liejuun, polttaisin metsän järven ympäriltä, katselisin paloa etäisyyden päästä, kuulisin kuinka kauriit palaisivat elävältä, kiljuisivat pienet turvat väristen, niistä jäisi vain hiiltyneitä sorkkia. Minusta ei mitään. Aloittaisin alusta, tyhjällä nimellä. Luoja tietää, että olen yrittänyt, kasvat-

tanut luita ja hampaita, kokonaisen ihmisen, jonka silmät kehdon pohjalla puhuvat: minä tiedän sinusta kaiken. Kaikkea en kestä, aamuyössä heinäkuussa kinttupolku taivuu nopeaan, saappaan-varret läpsyvät pohkeita vasten, törmällä takin vyö ei tahdo aueta, käsissä on kiirettä. Saappaat lähtevät jalasta potkaisemalla, tsump tsump, miehen kengät mäjähnevät metsäkankaaseen poimin ne takin viereen, asetan pariksi kuin vieras eteiseen, katson pientä asetelmaa, sen määrätietoista viestiä. Ei tarvita sanoja, saappaat ja takki viikattuina osaavat puhua eleiden kieltä, vesi seisoo odottavana, metsä pitää meteliä, ei lakkaa kihisemästä, hyttyset kuu-levat veren pauhun korvissa, räpsyvät vasten silmiä poskia, vesi puree pohjetta, yöpaidan helma kastuu, on läpikuultava järven pohja nostaa pintaan humusta, äkkisyvä upottava, on mahdollista olla olematta. Ajatus on juovuttava, lohdullinen tyyni. Seison siinä hetken aikaa, ranta kahahtaa ja lintu nousee räpiköiden pusikosta. Ilma liikkuu sen siipien alla, mukana on tuoksu, makea ja janot-tava, nälkä tuntuu vihlaisuna, ei vielä, herranjumala, kompuroin ylös, suu huohottaa kuin ahvenella, helma märkänä kiskon takkia päälle puolijuoksussa, metsän takana on autotie, minä olen tulossa.

RASKAAKSI KÄYNYT AURINKO paistoi matalalta. Karo kiersi kameran hihnan kahdesti ranteensa ympärille ja siirtyi lähemmäs. Pihapuiden nuokkuvat oksat antoivat kehyksen juhlavieraille.

Hanne seisoi kaiken keskellä. Nutturasta karanneet hiukset olivat kuin pienet kerubit kasvojen ympärillä. Karo rajasi puolikuvan, odotti hymyä ja painoi liipaisinta. Hän käänsi kameran pystyasentoon ja otti kuvaan mukaan Hannen kuohuviinilasia pitelevät kädet. Sormet näyttivät joutilaisuudessaan ylellisiltä. Hanne vilkaisi Karoa. Nyökkäsi. Karo otti vielä yhden, laski kameran, ja kohtasi ystävänsä silmät. Pelkkä katse riitti.

Hanne oli aina rakastanut vaivalla. Tehnyt ystävyys työtä. Hän piti uudenvuodenjuhlia ja pääsiäisillallisia, laittoi siman tekeytymään viikkoa ennen vappua. Hän osasi ajatella aikaa eteenpäin. Nyt suuri pöytäliina peitti ulos kannetun ruokapöydän. Metallisissa jäätelökulhoissa oli marinoituja oliiveja. Vaahdotetusta voista tehty tahmainen pilvi oli aseteltu hopeiselle lautaselle. Kokonaiset pataleivät lepäsivät pöydällä ilman veistä.

– Leivän murtaminen on trendikästä, Hanne oli sanonut asettellessaan niitä esille.

Karo oli luvannut tallentaa juhlista alkuillaan, valon kannalta parhaat tunnit. Väki oli levittäytynyt puutarhaan satunnaisesti

kuin lapsen kädestä nurmikolle tippuneet lelut. Aurinko oli otollisessa asennossa. Valo muistutti valkoviiniä. Karo käveli rivitalon pihan reunalle, irtautui juhlien kehästä. Hän haki rajausta, kun takana avautui portti. Lukon kieli naksautti ja Karo nosti katseensa. Miehellä oli pehmeäksi pesty, taivaansininen puuvillapaita. Karossa horjahti, jokin läikkyyi kehon sisällä. Miehen hartiat, tapa kävellä. Suuret kämmenet, jotka lepäsivät vartalon sivuilla. Mies tuli suoraan hänen luokseen. Muuta reittiä ei ollut.

– Ollaanko me tavattu? Karo kysyi.

Miehellä oli pitelevä katse. Meripihkaa. Karo kieputti ran-teensa vapaaksi kameran hihnasta. Kämmen oli kostea.

– En ole varma, mies vastasi.

Miehen hymy oli vino, kuin hän olisi maistanut jotain makeaa.

– Sakari, mies esittäytyi.

Karo toisti nimen ääneen, mutta se ei auttanut. Muisto ei tarkentunut.

– Miten musta tuntuu, että me tunnetaan jostain, Karo jatkoi.

– Onhan se mahdollista.

He jäivät seisomaan lähelle toisiaan. Sakarin tuoksu oli paahteinen. Janotti. Sakari viittoi kädellään kohti muita ihmisiä. Karo nyökkäsi, ja he pujahtivat juhlien sisään kuin kirje kuoreensa. Omenapuun vierellä oli vapaa pöytä. Karo istui käsiensä päälle, yritti pitää kehoaan aloillaan. Sakari siirsi tuolinsa viereen. Keskustelu oli katettu heidän eteensä. He olivat kaksi ahventa katiskassa, pyrähtelivät lauseiden päälle hädissään ja innokkaina, kykenemättä lähtemään toistensa seurasta.

Missä he olivat voineet tavata? Karo miltei tunsı vastauksen suussaın. Olivatko he opiskelleet samassa koulussa? Ei, Sakari kertoi. Hän oli kokki, keittiömestari, joka omisti Madeleine-ravintolan kantakaupungissa. Sakari ja Hanne olivat tavanneet mainoskuvauksissa, joissa Madeleine oli toiminut kuvauspaikkana. Päivä oli venynyt. Oli ollut aikaa jutella. Hanne oli heittänyt kutsun kesäjuhliinsa. Hän osasi sellaiset asiat. Kutsua rennosti uusia tuttuja juhliin, muodostaa seurueen. Karo oli nähnyt sen tapahtuvan satoja kertoja. Vieraslista oli osa kattausta. Hannen luoma sommitelma, joka loi sähköä.

Karo oli tutustunut Hanneen opiskeluaikana. Hän kuvasi siihen aikaan yökerhojen erikoisiltoja, joissa valokuvaajan tehtävänä oli taltioda nousuhumalaisia juhlijoiia. Illan kuvat ladattiin seuraavana päivänä Sovellukseen, jossa ne toimivat tulevien tapahtumien mainoksina. Työn puolesta Karo sai nimensä aina listalle, ja kerran Hanne oli kysynyt, onnistuisiko plus ykkönen. Klubilla Hanne etsi Karon käsiinsä ja hengasi mukana. Hän osasi vaistonvaraisesti antaa Karolle tilaa tehdä töitä ja jututti sillä välin baarissa parveilevia tuttuja. Kun ihmiset olivat liian kännissä edes heilahtaneisiin ja valokuovaisiin kuviin, Karo kävi viemässä kameran takahuoneeseen ja lunasti kaikki drinkkilippunsa. Hanne veti hänet perässään DJ-kopin eteen ja heitti laukkunsa syrjään. Kun kertosäe nousi kaiuttimista, Hanne tanssi silmät kiinni ja hiukset kasvojen edessä. Siniset ja punaiset valot pyyhkivät hänen kehoaan. Kun kappale loppui, Hannen silmät rävähtivät auki ja Karosta tuntui kuin Hanne olisi nähnyt hänet, nähnyt hänet kokonaan, ja ajatus oli kolmen pilvisen siiderin jälkeen niin liikuttava, että silmät

vettyivät. He jaksoivat tanssia valomerkkiin asti, rymistelivät hikisinä narikan läpi kadulle ja kävelivät Hannen luokse Kal-lioon jalat vielä levottomina. Karo pelkäsi, ettei saisi unta vie-raassa paikassa, mutta nukahti selkä vasten Hannen pehmeää kylkeä. Aamulla he olivat ystäviä.

– Ehkä me ollaan nähty jossain yöelämässä? Karo yritti.

Sakari epäili. Hän kävi harvoin ulkona ja juhli ravintola-maailman aikataulussa. Perjantait ja lauantait oltiin töissä. Hän oli aloittanut nuorena ja ollut vuosia Kööpenhaminassa.

Sakarin katse harhaili Karon kasvoilla, kuin laskeutumis-paikkaa etsivä mehiläinen. Karo näki, kuinka aataminomena nousi ja laski kaulalla.

Karo havahtui kuvaamaan, kun kakku kannettiin ulos. Hanne piti lyhyen puheen. Kesäjuhlat olivat perinteinen kesän aloitus ja hän iloitsi kaikista paikallaolijoista. Nostettiin malja. Vaivaantuneen hiljaisuuden jälkeen keskustelu käynnistyi uudelleen. Karo huomasi pöydän alla liikettä. Hannen siskon-tytöt. Karo kyykistyi ja nosti pöytäliinan helmaa. Kankaan läpi siivilöityvä valo syleili lapsia. Tytöt vilkaisivat kameraa, mutta palasivat nopeasti leikkiinsä. He olivat tottuneet siihen, että heitä tarkkailtiin ja taltioitiin. Hetken päästä he pyräh-tivät liikkeelle kuin pikkulinnut. Karo suoristi itsensä ja rullasi kameran näytöllä kuvia eteenpäin. Sakari tuli hänen luokseen.

– Söpöjä, Sakari sanoi. Saitko kaiken?

– Yksi puuttuu vielä, Karo vastasi.

He palasivat pienen pöydän ääreen. Sakari istui alas ja nosti nilkkansa toisen polven päälle. Hän nojasi taaksepäin. Pöydällä olevassa posliinilautasessa näkyivät kermasta jääneet raidat,

kun hopealusikka oli raapinut sen pohjaa. Kuohuviinipullon alumiinikääre oli silputtu palasiksi lautasliinalle. Sakari taitteli palaset piiloon paperiliinan sisään ja työnsi sen lautasen reunan alle. Karo nosti kameran kasvojensa eteen, litisti posken kiinni laitteen selkään. Sakarin kasvoille räpsähti hymy.

– Pitäisikö mun poseerata? hän kysyi ja kohensi ryhtiään.

Sakari laski jalkansa maahan ja laittoi painoa molemmille jalkapohjille. Karo katsoi ottamaansa testikuvaa, säätöasetuksia. Hän laski kameran ja katsoi suoraan Sakariin.

– Onko sulla jotain toiveita? Asiakkaalta mä yleensä kysyn, miten hän haluaisi tulla nähdyksi.

Sakari kallisti päätään.

– Mä olen luullut, että kuvaaja päättää minkälaisen kuvan se ottaa.

– Kuvaaja tekee kuvan, ehdottomasti. Mutta mä haluan vahvistaa ihmisen omaa näkemystä itsestään.

Sakari oli hetken hiljaa, katsoi maahan ja nosti sitten katseensa. Karo painoi liipaisinta.

– Toi on kiva, hän sanoi.

– Mitä jos mä en vielä tiedä, mitä mä haluan?

Karon kasvoja kuumotti. Suupielessä nyki.

– Niin. Tai sitten sä et vain kehtaa sanoa, hän vastasi ja painoi liipaisinta.

Kuriton hymy nousi Sakarin kavoille ja hän tuijotti suoraan objektiivin läpi Karoon. Vatsassa kääntyi. Sakarin paidan hihansuista näkyvissä käsivarsissa oli vaaleanpunaisia viiruja, haalenneita arpia. Sakari huomasi tuijotuksen ja veti hihaa ylöspäin.

– Pääosin nämä ovat palovammoja. Käsi on osunut kuumaan pannuun tai peltiin. Lihalaatikon reuna on myös paha. Veitsen kanssa enää harvemmin sattuu mitään.

Hän rapsutti peukalonkynnellä kämmenessä olevaa paksua kovettumaa.

– Veitsestä. Kokin tuntee kädenpuristuksesta.

Karo kuvasi. Sakari laski molemmat kädet syliinsä kämmenet ylöspäin. Antoi Karon katsoa, hengitti pitkään ulos. Karo tiesi saaneensa hyvän kuvan, erilaisen kuin muista juhla-vieraista. Tämän hän oli ottanut itselleen.

– Hyvä, Karo sanoi ja laski kameran reitensä viereen.

– Minkälainen tuli?

Sakari nojautui eteenpäin ja vetäisi silmilleen tippuneet hiukset järjestykseen. Karo laukoi kaksi kuvaa katsomatta etsimen läpi. Hän vilkaisi näytöltä kuinka oli osunut. Hyvin.

– Mä en yleensä näytä kamerasta mitään. Kuva on valmis vasta kun mä olen fiksannut värit ja muut asiat kuntoon koneella.

– Ymmärrän, mekään ei tarjoilla raakaa leipää töissä, Sakari vastasi. – Mun pitää sitten varmaan vain odottaa.

Sakari laittoi kätensä puuskaan. Paidan hihat kiristyivät käsivarsia vasten. Verisuonet olivat pinnassa. Karo kumartui Sakarin pään tasolle, otti vielä yhden kuvan. Hän laski kameran ja naksautti peukalolla virran pois. Hän ei voinut kuvata miestä koko iltaa, ei tällä tavalla. Karo istui alas ja asetti kameran pöydälle heidän väliinsä. Etsi lasin käsiinsä, joi viimeisen sentin pohjalta.

– Mä voin lähettää kuvat sulle, kun saan ne valmiiksi.

Hyttyset saapuivat, kun lasinpohjat lemusivat laskeneessa illassa. Karo veti paidan hihaa sormiensa yli. Hanne tuli pihan poikki halaamaan.

– Rakas Karo, kiitos kiitos niin paljon, että oot kuvannut.

Hanne suukotti Karoa poskelle.

– Oletko sä polttanut, Karo kysyi huvittuneena.

Hanne huiskautti kättään.

– Ihan sama.

Ääni oli tarkoitusta kantavampi. Karo yritti tarttua Hannen käteen, joka hätisti otteen irti. Sakari katsoi hienotunteisesti pois päin.

– Meillä on kylmässä vaikka kuinka paljon crémantia, Hanne jatkoi Sakarille.

S-kirjan suhisi.

– Ettehän te vielä ole lähdössä?

Sakari nousi liioitellun hitaasti puutarhatuolista.

– Valitettavasti mulla on huomenna aikainen misavuoro.

Sakari nosti molemmat kätensä ilmaan ja antoi niiden siten tipahtaa kylkiensä viereen.

– Niin kiva, että pääsit käymään, Hanne sanoi ja heilautti kätensä Sakarin olkapäälle. – Tunsitteko te jostain entuudestaan?

Hän roikkui Karon ja Sakarin välissä.

– Ei, tai siis, omituinen juttu, koska meillä oli sellainen olo, Karo yritti vastata.

Hanne pelmahti liikkeelle kesken lauseen.

– Viivi! Ettehän te vaan ole lähdössä? Hanne huusi paris-kunnalle, joka oli jo ehtinyt pihan portille.

Karo ja Sakari jäivät kahden. Karo silitti käsivarttaan. Hän silmäili pöydällä odottavaa kameraa. Hiljaisuus kesti hetken.

Kun Karo nosti katseensa, Sakari tuijotti hänen suutaan. Karo tunsu kielensä painon ja viinin tuoman kuivuuden sen keskellä. Laidat vettyivät. Sakari otti askeleen, joka kuroi välimatkan umpeen heidän välillään. Hän tarttui Karon oikeaan ranteseen ja veti paidanhihan ylös kuin hoitaja, joka valmistautuu ottamaan potilaalta verikokeen. Hän kumartui ja antoi suukon Karon paljaaseen kyynärtaipeeseen. Sakari lähti hyvästelemättä muita. Karo jäi pitelemään osumakohtaa kuin vuotavaa haavaa.

SUUSSA MAISTUI ELTAANTUNEELTA. Karo ei ollut vielä harjannut hampaita, vaan niksutti sängyssä tietokoneen nuolinäppäimellä kuvia eteenpäin. Ensin olivat Hannen potretit. Hanne yksin terassilla ja sitten Eeron kanssa. Miehen ilme oli pidättyväinen, vaikka Karo oli yrittänyt parhaansa. Kun ensimmäiset vieraat saapuivat, oli kuvissa vielä kirkas valkoinen valo. Auringon laskeutua varjot pitenivät ja väreihin tuli enemmän sävyjä. Kuvien aikaleimasta Karo näki Sakarin saapumisesta aiheutuneen tauon. Oli yksi kuva pihan laidalta, ja sitten 48 minuuttiin ei mitään. Valo oli vaihtunut, kun Hanne puhui pöytäryhmän edessä. Kasvoilla ja kaulalla oli pieni läikehtivä puna. Sen saisi editoitua piiloon. Karo merkitsi valintansa kuvankäsittelyohjelmassa. Puhetta kuuntelevat vieraat, kohteliaat hymyt ja painonsiirrot jalalta toiselle.

Siskontyttöjen kuvat erottuivat. Pöytäliina jakoi valon tasaisesti ja korosti lasten keskittyneitä ilmeitä. Toinen tytöistä raapi kepillä nurmikkoon lovea. Viimeisessä kuvassa oli heilahtanut mekonhelma ja yksi jalka juhlakengässä. Karo oli ottanut vielä yhden kuvan ilman tyttöjä. Pöytäliinan läpi kuulsivat aikuisten jalat. Kuvista saisi hienon sarjan. Kolme tai neljä kuvaa rinnakkain. Karo teki tyttöjen kuvista nopeasti myös mustavalkoiset versiot. Olisipa ollut filmikamera mukana.

Jokaisessa kuvassa Karo tunsu Sakarin läsnäolon. Sakari oli kuin pelinappula, jonka hän osasi sijoittaa kuvien ulkopuoliselle

kartalle. Karo selasi kuvia eteenpäin ja sitten, siinä, Sakarin silmät tuijottivat häneen läppärin ruudulta. Vaistomaisesti Karo korjasi hiuksia korvan taakse, nykäisi yöpaitaa suoraksi. Karo ei ollut kuvitellut eilistä. Sakarin läsnäolo oli kuvissa vastaansanomaton. Yhdessä kuvassa Sakarin kädet lepäsivät polvilla. Kämmenet olivat auki taivasta kohden, mutta katse oli haastava. Karo teki kuville oman kansion ja nimesi sen *Sakari heinäkuu*, kuin olisi tulossa muitakin kuukausia ja kansioita. Hän liikkui näytöllä edestakaisin, teki kuviin uusia rajauksia ja palautti ne alkuperäiseen. Läppärin nuoli liukui pitkin Sakarin kasvoja, silitti hiljaa.

– Illallista sen kotona? Aika intensiivistä, Hanne sanoi.

Töölönlahti oli tyyni. Karo ja Hanne ohittivat vanhemman pariskunnan. Hiekka rasahteli lenkkareiden alla.

– Se on tehnyt tämän sata kertaa, Karo sanoi.

– Keittiömestari. Aivan varmasti on. Mutta hei, ainakin ruoka on hyvää. Oletko käynyt sen paikassa koskaan?

– En. Mä en seuraa tuollaisia juttuja, että kuka kokkaa missäkin ravintolassa.

– Me ollaan Eeron kanssa käyty pari kertaa. Todella hyvää ruokaa.

– Jotain mitä odottaa.

Karo korjasi lippiksensä asentoa.

– Musta on niin ihanaa, että te menette treffeille. Vähän säpinää. Mun elämässä ei tapahdu mitään.

– Sanoo nainen, jonka juhliin saapui viime viikonloppuna 50 ihmistä.

– Joo joo, mutta mulla ei ole mitään tuollaista. Romanssia! Me vain ollaan Eeron kanssa. Aikataulutetaan ovulaatioita.

Karo katsoi eteenpäin rullaavia jalkoja. Hän antoi Hannen puhua.

– Mä ajattelin, että kun me vihdoin päästään hoitoihin, meidän seksielämä jotenkin vapautuu kaikesta paineesta. Mutta en mä saa sitä kelloa pois päältä. Kai mä edelleen jollain tasolla toivon, että asiat vain järjestyisi itsestään.

– Oletko miettinyt sitä seksuaaliterapiaa?

Hanne heilautti kättään.

– Äh, en mä tiedä. Tuntuu, että se painostaisi Eeroa vain lisää. Sillä on muutenkin nyt niin paljon paineita.

– Töissä vai?

– Niin, siltä vaaditaan paljon siellä ja kotona. Ei sillä ole helppoa.

Karo kuuli Eeron äänen Hannen sanojen takana.

– Ei tämä ole sulle sen helpompaa. Sä käyt fyysisesti läpi kaikki hormonit, hän sanoi.

– Mutta se joutuu olemaan mun kanssa, kun mä olen tällainen. Ailahteleva.

– Se on sun aviomies. Ei mikään kidutuksen uhri.

– Mä en haluaisi suurentaa tätä juttua entisestään.

– Mutta se on suuri juttu.

Hetken he vain juoksivat.

– Äh, taas me puhutaan tästä. Mitä sä aiot laittaa päälle? Hanne kysyi.

Sakari oli kumartunut keittiötason ylle. Karo istui tuolilla oven-suussa. Hän halusi nähdä miehen ilmeet, nopeasti liikkuvat kädet. Sakari leikkasi purjosta kannan ja halkaisi varren pitkittäin kahtia. Leuka työntyi eteen. Japanilainen keittiöveitsi

näytti painottomalta. Terässä oli aaltoileva kiemurakuvio, taonnasta selvinnyt arpikudos. Sakari pirskotti purjonpuolik-kaille öljyä ja otti suolakiposta reilun hyppysellisen. Hän huomasi Karon ilmeen.

– Ilman suolaa purjo ei maistu purjolta.

Ritilä rämisi, kun Sakari tyrkkäsi metallisen pellin uuniin.

– Maustaminen on virittämistä. Ilman suolaa tai happoa mikään ei soi.

Sakari oli aloittanut keittiössä kesätoissa. Paikka oli kaaos. Keittiömestari tuli kännissä töihin tai löytyi aamuvuorossa sammuneena pukuhuoneesta. Sakari paikkasi, teki tilauksia tukkuun firman luottokortilla. Serviisissä bongēja tuli kerralla kymmenen ja paisto ruuhkautui. Salissa oli liian vähän väkeä, oli soitettava kelloa monta kertaa ja annoksiin muodostui silti nahkea kelmu lämpölamppujen alla. Mutta sitten oli hetkiä, kun kaikki asettui tasapainoon kuin parvi harmoniassa lentäviä kottaraisia. Sanoja tarvittiin vähän, käsiä ja jalkoja oli paljon. Kehoista tuli yhteisiä. Yksi asetti lautaset saarekkeelle ylhäältä alaspäin laskien. Toinen seurasi perässä kastikekattilan ja lusi-kan kanssa. Annokset rakentuivat ja radio pauhasi. Vuoron jälkeen vietiin roskat, sytytettiin tupakat kun jäteastian kansi paiskautui kiinni. Parit sauhut paikallaan, huomiseen, ja sitten kuulokkeet korviin. Kaupunki nukkui, linnut lensivät korkealla eikä ketään tullut vastaan. Olo oli painoton, kuin olisi voittanut jotain.

– Siinä oli jotain koukuttavaa. Selvitä illasta toiseen.

– Kävitkö sä jonkin koulun? Karo kysyi.

Hän otti huikan lasistaan. Viini sai ikenet vettymään. Suussa maistui paahtoleipä.

– Ravintola-ala on muukalaislegioona. Ei kysellä papereita, jos homma toimii. Sakari pyyhki sormensa essun vyötärönauhasta roikkuvaan keittiöliinaan. – Eikä äiti painostanut.

– Entä sun isä?

– Se kuoli auto-onnettomuudessa. Mä olin viisi.

– Mä olen pahoillani.

– Ei se mitään, tai siis joo, kiitos. Siitä on kauan aikaa.

Sakari nojasi lantiotaan keittiötasoon ja kohotti viinilasin ilmaan. Karo vastasi eleeseen. He joivat pitäen kiinni toistensa katseista.

– Entä sun vanhemmat? Sakari kysyi. – Kannustiko ne sua valokuvaajaksi?

Karo seurasi, kun Sakari kattoi pöytää. Mistä kohtaa tarina tuli aloittaa? Lapsuudesta, kun hän vaelsi levottomana rintamamiestalon huoneissa ja isä keksi antaa hänelle perheen kameran? Hiljaista tekemistä.

Karo kuvasi ensin kotona, sitten pihalla. Reviiri laajeni lähimetsään. Kameran kanssa yksinolo oli luonnollista, eikä jotain mikä tulisi korjata. Liipaisinnappi oli lituskainen ja sitä saattoi varovaisesti pyörittää etusormen alla, ilman että kamera otti kuvaa. Otoksia oli annosteltava. Karo kyykistyi haalamansa kohteen lähelle ja pidätti hengitystä. Hän sai päättää, jalko jokin elämään vai annettiinko sen kuolla unohdukseen. Kamera päästi nautinnollisen raksahduksen, kun suljin avautui. Valo kosketti filmiä. Viimeisen ruudun jälkeen kamera hurisi ja filmi kelasi loppuun. Karo painoi koneen korvalleen, kuunteli verkkaista rahinaa. Kuva ei kaivannut ketään toista. Se aloitti ja lopetti keskustelun. Kehittämisen jälkeen Karo avasi valokuvausliikkeen keltaisen kuoren omassa huoneessaan. Hän

asetti kuvat eteensä laualattiaa peittäväksi matoksi. Maailma järjestyi siinä hänen edessään. Riitti, että hän katsoi.

Jossain vaiheessa isä varmasti laski kiihtyvässä tahdissa ostetun filmin ja kehittämisen vuosikulut. Karo sai järjestelmäkameran rippilahjaksi ilman erillistä toivetta. Isä nyökkäsi tietävästi, kun Karo avasi pakettia vieraiden edessä.

– Karo on aina ollut sellainen tuijottelija, Karon äiti sanoi ja sai vieraissa aikaan muutamia hymähdyksiä.

Karo tunsu hikiläikät juhlamekon kainaloissa. Hän luki pahvipaketin kyljestä teknisiä tietoja.

– Tuliko oikeanlainen? isä kysyi.

Karo nyökkäsi.

– No? äiti vaati.

– Kiitos, Karo sanoi ja katsoi äitinsä korvan vierestä ohi.

Karo siirtyi pöydän ääreen istumaan. Sakari kaatoi lisää viiniä.

– Mulla oli nuorena aika paha sosiaalinen ahdistus. Silloin sanottiin, että se oli ujoutta. Kameran kanssa helpotti. Oli jotain mihin laittaa kädet, Karo sanoi.

Edelleen Karo tunsu erityistä rauhaa, kun käsi lepäsi kame-
raa vasten. Kuvaa ei aina tarvinnut edes ottaa. Riitti, että siihen oli mahdollisuus.

– Nykyään on helpompaa. Se meni ohi joskus opiskeluaikoina, kun löysin oman porukan. Tai Hannen.

– Kiva että me jaetaan jo lapsuustrauemoja, Sakari sanoi ja nosti liedellä kiehuvan kattilan kantta. Vesihöyry pöllähti keittiöön. Hän kurotti tiskipöydältä suuren reikäkauhan. Kattilasta nousi syvävihreä latva-artisokka. Lehdissä oli häivähdys violettia. Sakari nosti artisokan pöytään vadilla.

– Aloitat täältä alhaalta, uloimmista lehdistä. Nappaat kiinni ja vedät varovasti. Jos tuntuu ettei se irtoa, voit vähän heiluttaa lehteä puolelta toiselle, hän sanoi ja istui alas.

Ison suomen näköinen lehti irtosi lempeällä rusahduksella. Pöydällä oli pienessä lasikipossa majoneesia. Sakari tökkäsi lehden kastikkeeseen ja vei sen sitten suunsa puoliväliin. Hän puhui artisokan lehti suussaan.

– Sitten imet kaiken ihanan töhnän täältä sisältä.

Sakarin poskiin tulivat pienet lommot. Hän asetti raavitun lehden tyhjälle lautaselle. Lehden pintaan jäi kaksi uraa etuhampaista.

– Okei, et keksinyt mitään aistikkaampaa ensimmäiselle kerralle? Karo sanoi ja nyhti lehteä irti.

– Mitä? Sakari nosti kätensä ilmaan. – Artisokka on sesongissa.

Hän tyhjensi lasinsa.

Kun suomut oli syöty, lautaselle jäi pelkkä kanta. Sen pinta oli karvainen. Sakari kurotti aterinlaatikosta teelusikan ja raaputti esiin artisokan sydämen.

– Paras osuus.

Hän työnsi lautasta Karoa kohti.

– Sä et halua? Karo kysyi.

– Mä tiedän miltä se maistuu, Sakari vastasi.

Karo söi sydämen muutamalla lusikallisella. Maun täyteläisyys esti puhumasta.

Jälkiruokaan mennessä Karo oli juonut enemmän kuin oli suunnitellut. Hän nosti toisen jalkansa tuolille ja piteli polvea rintaansa vasten. Sakari irrotti kevyin sormin kaksi pientä

mantelikakkua vuosta. Karo ehti ajatella kuumankestäviä sormenpäitä, äidilläkin oli sellaiset, kun Sakari otti esiin jäätelön. Hän kasteli lusikan lämpimään veteen ja taitteli kvenellin muutamalla käännöksellä. Jäätelö irtosi lusikasta, kun Sakari piteli sitä hetken kuuman kakun päällä. Sakari laittoi metallisen jäätelöastian takaisin pakastimeen ja otti sieltä samalla pienen muovipussin. Päällä oli maalarinteippi, jonka tekstiä Karo ei nähnyt lukea. Sisältö oli vienosti kellertävää höttöä. Sakari avasi pussin ja irrotti kimpusta varovasti reunimmaisista kukkia. Hän sirotteli pienet terälehdet annosten päälle ja nosti lautaset pöytään.

– Mitä se on? Karo kysyi.

– Voit arvata, Sakari sanoi ja lohkoi jo palaa omasta annoksestaan.

Karo noukki lusikkaansa annoksen eri osat. Mantelikakun reunat olivat paahtuneet kinuskisen ruskeiksi. Täyteläisyys taittui maitojäätelön raikkauteen. Annoksen kukkaisuus saapui viimeisenä. Vanilja valtasi tilaa suussa kuin parfyymi.

– Huh, maistuu ihan kesältä. Kesämökiltä, uimarannalta, Karo sanoi.

Sakari hymyili leveästi. Hän kohautti hartioitaan ja heilautti tyhjää lusikkaansa.

– Salainen ainesosa.

– Ihan totta, kerro, mitä tämä on? Missä mä olen maistanut tätä?

Sakari kurotti ottamaan pöydälle jätetyn pussin. Hennot kukkasen olivat kiinni vaaleanvihreässä varressa.

– Mesiangervo. Kukkii keskikesällä kosteikoissa, kaikissa ojanpenkoissa ja rantatörmillä.

– Mieleetöntä, Karo sanoi ja otti toisen lusikallisen.

Sakari avasi pussin suun ja tarjosi sitä Karolle. Karo työnsi nenänsä hyhmäisiin kukkiin. Tuoksu oli voimakas, läpitunkeva.

– Jos kulkee kesällä saunarantaan, haistaa yleensä juuri mesiangervon. Nostalgia on yksi ainesosa lautasella.

Sakari sulki pussin suun ja nakkasi kukat takaisin pakastimeen.

– Ihmisethän pitää asioista, jotka ne tunnistaa. Me ollaan luonnostaan aika skeptisiä täysin uusia makuja kohtaan, Sakari sanoi. – Lopultahan ruuanlaitto on muutaman perusmaun varassa. Jokainen kokki yrittää epätoivoisesti luoda jotain uutta samalla paletilla eikä vain toistaa vanhoja yhdistelmiä. Mansikka ja kerma. Suklaa ja appelsiini.

Sakari oli jo ehtinyt syödä annoksensa. Karo viivytteli, antoi jäätelön sulaa lautaselle.

– Eikö sua koskaan häiritse, että sä näet tosi paljon vai-vaa johonkin annokseen, ja sitten se on kadonnut muutamassa minuutissa?

Sakari nojasi kättä leukaansa.

– Ei oikeastaan, jos ihmiset nauttii siitä ruuasta. Joku voi tajuta ne viittaukset, ajatukset tai väitteet annosten takana, mutta ei se ole pakollista. Voi vain juoda viiniä ja sanoa, että oli tosi hyvää kiitos.

– Kiitos, Karo sanoi ja veti lusikan pohjaa kieltänsä vasten.

Sänky oli olohuoneen laidalla. Päiväpeittoa ei ollut. Pellavalakana oli taiteltu tynyjen eteen laskokselle kuin hotellissa. Karo tunsi ylähuulensa kulmassa kuivan kohdan, kosketti sitä sormellaan ja vei suuhunsa. Jäätelöä. Hän istui huoneen toi-

selle laidalle pienelle sohvalle. Tiskikone hurautti käyntiin keittiössä. Karo etsi huoneesta puhuttavaa, mutta ei ehtinyt. Sakari istui pienen välimatkan päähän sohvalle. Hän laittoi tuuletusikkunan kiinni selkänsä takana. Kaupungin ilta hiljeni. Karo kuuli oman hengityksensä huminan. Sakari pyydysti Karon katseen. Ei päästänyt irti. Hän kurotti ottamaan Karon viinilasineen käteensä, laski sen lattialle sohvan viereen. Sakarin tuoksu osui Karon kasvoihin. Lantion sisällä veti. Taikina oli juuttunut kulhon pohjaan, kädet nostivat sen ilmaan, venyttivät juuren tekemää sitkoa, taittoivat sen itsensä alle. Sakari nosti Karon jalat lattialta ja asetti ne syliinsä. Kumartui ja suukotti Karon polvea. Uusi laskos. Karo maistoi oman kielen suussaan, sylki huuhtoi sen aaltona, Sakarin suu oli lämmin ja avoinna, nälkä kasvoi suutelemalla, sydän ei riittänyt, sydän ei riittänyt mihinkään.

KARO KESKITTYI PUHEESEEN, mutta mitä enemmän hän tarrautui sanoihin, sitä kaukaisemmilta ne kuulostivat. Hän oli nukkunut liian vähän. Väsymys sai olon ohueksi. Asiakkaan suu kävi, Karo näki vinot alahampaat, puhe koski myös häntä, hänen oli päästävä kiinni puheeseen, sen sisälle, merkitysten todellisuuteen. Huolella meikatut mainostoimistonaiset yökittelivät tietokoneen ruudulla. Heidän takanaan oli toimistojen ja puhelinkoppien seiniä sekä huonetta esittäviä kuvia, joiden virtuaalisissa tiloissa he leijuivat. Karo nypläsi farkkujensa sivusaumaa ja hätyytteli ajatuksia eilisestä. Sakari oli suudellut häntä peukalon alapuolella olevaan pieneen kuoppaan, Karo oli vetänyt henkeä sisään ja Sakari oli katsonut häneen. Miten pelkkä katse puristi sillä tavalla?

– Pärjäätkö sä? Sakari oli kysynyt.

Karo oli nyökännyt, hätäisesti. Hän ei halunnut olla missään muualla, ei ollut mitään muuta. Sakari upotti etuhampaansa Karon olkapäähän, Karo työnsi peukalonsa miehen suuhun. Kieli oli liukas osteri kuoressaan, lämmin, puhuva. Karo kiiptesi Sakarin syliin ja miehen kasvoilla oli hymy joka kuului vain tähän tilanteeseen, Karo halusi sen itselleen, tuntea ilon ihoaan vasten, tulla nielaistuksi sen sisään.

Nyt Karon iho oli pesty vieraalla saippualla. Kainaloissa oli Sakarin deodoranttia. Sypressiä, sitruunankuoren tuoksua

ja merisuolaa. Karo oli rynnännyt kotiin vaihtamaan paidan ja alushousut, levittänyt meikkivoidetta peittääkseen yötä ja aikaisin saapunutta päivää. Hän oli avannut läppärin, ottanut palaveri-ilmeen.

– Karo, mitä ajattelet tästä aikataulusta? asiakas kysyi ruudulla.

Muut kasvot olivat hiljenneet. Karo etsi mikrofonikuvaketta.

– Joo, siis, mulle toimii. Voidaan mennä tällä, Karo sai vastattua.

Asiakas nyökkäsi. Karo mykisti itsensä. Ruudun yläkulmaan nousi viesti.

– Epätodellinen olo, Sakari kirjoitti.

Karo yritti hillitä kasvojaan, asetti käden hymynsä suojaksi. Hän napautti viestikentän auki. Kokous jatkui taustalla.

– Milloin nähdään? Karo vastasi.

Karo näki Sakarin kirjoittavan. Hän puri etusormen ihoa kätensä suojassa. Pienet ihokarvat erottuivat kieltä vasten.

– Monelta pääset irtoamaan? Sakari vastasi.

– Näillä puheilla ihanaa kesää kaikille, palataan sitten elokuussa, kuului tietokoneen kaiuttimista.

Karo nyökytti kiivaasti, katsoi jo ovea.

Karo ja Sakari liukuivat toistensa lomaan. Karo otti Sakarin vaatekaapista paitoja, Sakari levitti kasvoilleen Karon kosteusvoidetta pienestä lasipurkista. He olivat yhdessä ilman kysymyksiä. Madeleine oli heinäkuun kiinni. Karolla oli lomaksi nimetty työttömyysjakso. Hän yritti käydä välissä kotona, mutta pakkasi lopulta kahteen kangaskassiin meikkejä ja vaihtovaatteita, läppärin ja laturin. Kameralaukku vieressään

Karo istui ratikassa kuin olisi lähdössä matkalle ilman paluulippua.

– Mä tulin nyt, hän sanoi ovelta ja Sakari veti hänet sisään.

Sakari syötti Karoa kuin nälkäistä lasta. Cacio e pepe -lautasia, savulohisalaattia ja pikkeloityjä retiisejä. Paahdettua hapanjuurileipää. Kirpeää vinegretteä ja sydänsalaattia. Uusia perunoita. Sakari kävi juoksemassa pitkiä lenkkejä. Hän palasi läpimärkänä hiestä ja Karo puski samaan suihkuun, vaati saada painaa kasvonsa miehen hikiseen rintaan. Sakari harjasi hampaansa piiskaavan veden alla ja Karo tuijotti hankausta ahneesti. Hän avasi suunsa ja Sakari huuhteli harjan suihkun alla. Hän aloitti Karon takahampaista ja piti samalla kiinni Karon alaleuasta. Karo seisoivat, antoi paineen kasvaa harjauksen ajan. Entiset suhteet tuntuivat harjoitukselta tätä rakkautta varten.

Karo kuvasi Sakarin pienen kylpyhuoneen höyryssä, pyyhe rullattuna lanteille. Hartiat olivat leveät ja kääntyneet eteen vuosien keittiötyöstä. Selkä teki voimakkaan mutkan pakaroihin. Ruumiinrakenne muistutti ongenkoukkua. Karo kuvasi, kun Sakari raaputti partaterällä kämmenen kovettumaa. Häntä oli vaivatonta kuvata. Sakari tiesi kuka oli.

– Onko sulla kipuja? Karo kysyi.

Sakari tunnusteli olkapäätään.

– Määrittele kipu.

– Sattuuko suhun?

– Ei sillä tavalla, että mä ajattelin asiaa aktiivisesti. Mutta ei keittiö ole keski-ikäisten paikka, Sakari sanoi ja hymyili kevyesti. – On omanlaisensa häkki omistaa ravintola. Jokainen kokki haluaa oman paikan, mutta kun sen saa, pitäisi jo miettiä miten sieltä pääsee pois.